

Олександр СИДОРЕНКО,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)*

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА СУЧАСНІ ОСВІТНІ ВИКЛИКИ

Одним із ключових аспектів сучасної освіти є її відкритість до інновацій та здатність відповідати на динамічні зміни в суспільстві. Це вимагає від педагогів гнучкості, креативного мислення та вміння знаходити нові підходи до вирішення освітніх завдань. Традиційні методи навчання, хоча й залишаються важливими, часто не встигають за змінами, що відбуваються в суспільстві, науці та технологіях. Відтак, постає потреба у створенні нових педагогічних технологій та методик, які б відповідали потребам сьогодення.

Педагогічна творчість та підготовка до неї цікавили вчених та дослідників. С. Сисоева писала про професійну підготовку творчих фахівців [1], Т. Поясок приділяла увагу аспектам формування професійних компетенцій [2], а С. Хатунцева досліджувала розвиток та самовдосконалення фахівця [3].

Звернемося до статті [4] вченої О. Ігнатюк, присвяченої досвіду підготовки майбутніх творчих педагогів-лідерів в умовах закладів вищої освіти в Великобританії, Ірландії, Франції та інших країн Європи. Дослідниця пише про важливість формування знань та розвиток здібностей, необхідних для побудови успішної кар'єри та виконання професійних обов'язків. Є потреба в покращенні педагогічних кадрів та формування мотивації для неперервної освіти та саморозвитку. Погоджуємось зі зробленими висновками, що задля орієнтації на досвід передових країн постають виклики в необхідності підтримки талановитої молоді до навчання в найбільш авторитетних університетах в Україні та за кордоном.

Серед українських закладів вищої освіти провідне місце займає Харківський політехнічний інститут, що підкреслюється міжнародними рейтингами, зокрема The Times Higher Education Impact Rankings [5]. У своїй стратегії розвитку університет зазначив місію щодо виконання

фундаментальних та прикладних наукових досліджень, впровадженні передових результатів у виробництві та бізнесі. Встановив необхідність у підготовці нової генерації професіоналів, які поєднують у собі глибокі фахові знання та креативне мислення [6].

У статті дослідниці С. Резнік проаналізовано сучасний розвиток дистанційної освіти в Україні та зарубіжжям. Аналіз кількісних характеристик показав розповсюдження та урізноманітнення дистанційної освіти, її перехід в бік комерціалізації. «Доступність сучасної дистанційної освіти має як свої переваги, так і обмеження порівняно з традиційною формою. Сучасні тенденції розвитку дистанційної освіти вимагають від викладача виконання низки специфічних професійних ролей (організатора, консультанта, фасилітатора, тьютора, технічного та знанневого експерта та ін.) та відповідно специфічних здатностей (від використання сучасних технічних засобів та програмного забезпечення до просвітницької діяльності, наставництва, здійснення управлінських функцій)» [7, с. 31]. Таким чином, зараз для успішного викладача недостатньо лише добре знати свою дисципліну та основи педагогічної майстерності.

У дослідженні Н. Тертичної та А. Козяк [8] проаналізовано дистанційне навчання у закладі вищої освіти, його сильні і слабкі сторони, можливості та загрози. Серед найпоширеніших проблем здобувачі вищої освіти зазначили відсутність практики, недостатність контакту з викладачами та зниження мотивації та самодисципліни. Також загрозами визначено відсутність навичок соціалізації та відсутність контролю знань. У висновках автори зазначали, що «дистанційне навчання урізноманітнює процес навчання, робить його більш інформативним, доступним, мобільним та комфортним, ніж інші форми навчання, дозволяє оптимізувати структурно-організаційні механізми та використовувати сучасні інструменти в освітньому процесі. Водночас, результати свідчать про те, що дистанційне навчання не лише не може замінити повноформатного очного спілкування, а потребує трансформації науково-методологічних підходів до його запровадження» [8, с. 32].

У цих умовах педагогічна творчість стає не просто бажаним елементом у професійному арсеналі викладача, а необхідною складовою для ефективної відповіді на сучасні освітні виклики. Використання нових та інноваційних підходів, відходження від стандартного формату довгих

лекцій, залучення та заохочення студентів до освітнього процесу здатне перетворити освітній процес.

Проаналізувавши релевантні матеріали дослідників та стратегію розвитку можна виділити наступні виклики для закладу вищої освіти:

- зниження мотивації здобувачів до навчання та продовження освіти;
- підвищення якості освіти, залучення до викладання талановитих педагогів-лідерів;
- трансформація освітнього простору та адаптація до дистанційного навчання.

Розглянемо більш детально, як використання творчих підходів в освіті здатне допомогти долати освітні виклики.

По-перше: педагогічна творчість вчить викладача створювати та впроваджувати нові та оригінальні методики задля вирішення проблем в освітньому процесі. Одна з найпоширеніших – відсутність живого спілкування на заняттях та в позааудиторній роботі. Можна створити віртуальні кімнати для групової роботи, запровадити онлайн-дискусії, форуми або чати. Придумати методи оцінювання, які будуть стимулювати здобувачів до знайомств, спілкування та обміну думками. Наприклад, спільні творчі проєкти, презентації та діалоги, квести чи рольові ігри.

По-друге: творчість педагога допомагає розвитку критичного та інноваційного мислення. Використовуючи інтерактивні методи навчання (дебати, дискусії, мозкові штурми), викладач активно залучає здобувачів до освітнього процесу, в ігровій формі запрошує їх до самостійного вивчення інформації, перевірки фактів. Творчі педагоги формують освітнє середовище, де немає чітких обмежень у пошуку відповідей. Це стимулює здобувачів до пошуку сміливих ідей та відкрить.

По-третє: індивідуальний підхід дає змогу подолати проблеми здобувачів з самодисципліною та пошуком мотивації для навчання. Педагог, що володіє творчими методами навчання, здатен будувати курс дисципліни навколо практичних проблем та вимог здобувачів. Шукати зрозумілі пояснення, презентувати різний матеріал для візуалів, аудіалів або кінестетиків. Це призведе до кращого розуміння та засвоєння нових знань.

По-четверте: творчі підходи до навчання змушують викладачів бути в курсі новітніх досягнень науки, технологій та освітніх методик, що

спонукає їх до постійного професійного розвитку та неперервної освіти. Творчість у педагогіці дозволяє викладачу не просто передавати слухачам нову інформацію, а робити це інноваційно та ефективно, адаптуючи свої методи до потреб сучасного студентства, до нових технологій та змін в освітньому процесі.

По-п'яте: педагогічна творчість спонукає викладача до виконання нових різноманітних ролей. Беззаперечним є необхідність бути експертом у певній професійній області. Крім цього він має стати фасилітатором для здобувачів, допомогти їм в реалізації освітніх та наукових цілей. Мати лідерські та організаторські навички, щоб організувати дискусії, знаходити консенсус, вирішувати конфлікти та підвищувати продуктивність командної роботи.

Цей перелік не є вичерпним. Здатність педагогів до творчості є надзвичайно гнучким «інструментом», який досвідчений викладач може використовувати для урізноманітнення освітнього процесу, щоб привнести відчуття єдності і спільності, навіть коли навчання відбувається дистанційно, зробити навчання динамічним та мотивувати для подальшої кар'єри та наукової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Сисоєва С. Творча професійна підготовка фахівців: особливості процесу. *Сучасна мистецька освіта: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. / редкол. Зязюн І. А., Лащенко А. П., Сисоєва С. О. та ін. Київ – Суми, 2004. С. 197–206.
2. Поясок Т., Беспарточна О. Формування професійної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника у процесі фахової підготовки. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2018. Вип. 2 (109). С. 102–107.
3. Хатунцева С. Адаптація викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2007. 175 с.
4. Ігнатюк О. Аналіз зарубіжного досвіду Північної Європи щодо моделей професійної підготовки майбутніх творчих педагогів-лідерів в умовах вищої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Харків : НТУ «ХПІ», 2022. №3. С. 84–95.

5. Top universities pursuing sustainable development goals in 2024. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/2023/06/08/impact-rankings-2023/> (дата звернення: 08.10.2024).
6. Стратегія розвитку Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» 2021–2025 рр. Харків, 2021. URL: <https://public.kpi.kharkov.ua/wp-content/uploads/2021/12/Strategiya-2021-25-2022.pdf> (дата звернення: 08.10.2024).
7. Резнік С. Вимоги до викладача вищої школи в умовах сучасних тенденцій розвитку дистанційної освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2019. № 2. С. 23–34.
8. Тертична Н., Козяк А. Сучасні виклики дистанційної освіти: можливості та загрози. *Молодий вчений*. 2021. № 7 (95). С. 26–33. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-7-95-8>